

Anton BOZANIĆ

Pastoralna aktivnost trećoredaca u Glavotoku*

Doc. dr. sc. Anton BOZANIĆ
Krčka biskupija – Župa Uznesenja B. D. Marije, Omišalj
Prikešte 19
HR – 51 513 Omišalj
anton.bozanic@gmail.com

UDK / UDC
2-462:27-789.32(497.5 Glavotok)(210.7 Krk)(093)
Primljeno / Received: 31. VII. 2018.
Prihvaćeno / Accepted: 5. XI. 2023.
Izlaganje sa znanstvenog skupa / Conference paper
DOI: <https://doi.org/10.58173/kz.78.7>

Samostan franjevac trećoredaca glagoljaša u Glavotoku oaza je duhovnosti i kulture, a njegov klaustar i prostor pred crkvom mjesto radosnog okupljanja i susretanja ljudi iz najbliže okolice. On je mjesto redovnika glagoljaša. U njemu se tijekom dugih stoljeća njegovala domaća riječ, crkvenoslavenski jezik i pismo glagoljica, o čemu svjedoče toliki glagoljski natpisi i brojni sačuvani glagoljski rukopisi. Uz Glavotok su vezani mnogi zaslužni trećoredci, među kojima su Matej Bošnjak, Hijacint Buić, Šimun Klimantović, Šimun Glavić, Antun, Danijel i Franjo Depope, Hijacint Milohnić, Dragutin Parčić, Stjepan Ivančić, Danijel Zec i mnogi drugi. Ozračje duhovnosti i molitve u samostanu privlačilo je i oduševljavalo tijekom duge povijesti mnoge mladiće iz okolnih mjesta za duhovno zvanje i mnogi su postali svećenici-redovnici, što je uočljivo po njihovim prezimenima: Bajčić, Brzac, Brusić, Buić, Depope, Hrabrić, Jursić, Linardić, Milohnić, Mršić, Prendivoj, Rušin, Zacco, Zec, Žgaljić i brojni drugi, od kojih su neki ostavili duboke tragove duhovnog života i kulturnog djelovanja. Iako nisu imali vlastitu župu, trećoredci iz Glavotoka uvijek su pomagali u pastoralu, bili na ispomoći i rado zamjenjivali druge svećenike kad god su mogli, a ljudima su uvijek bili bliski. Njihova je prisutnost bila i ostala prepoznatljiva.

Ključne riječi: *samostan sv. Marije na Glavotoku, otok Krk, franjevci trećoredci glagoljaši, pastoralna aktivnost.*

* Ovo je izlaganje oblikovano dobrim dijelom prema autorovoj knjizi: Anton BOZANIĆ, *Naselja oko grada Krka. Zapadni dio otoka, Vrh i Kornić*, Krk: Grad Krk, 2018., te više objavljenih vlastitih članaka o sličnoj temi.

1. Uvod

U ovom kraćem izlaganju želimo se zaustaviti samo na temeljnoj pastoralnoj aktivnosti za potrebe vjernika franjevac trećoredaca glagoljaša samostana sv. Marije u Glavotoku. Naglašavamo ovdje pojam „primarna“ ili „temeljna“ pastoralna aktivnost za potrebe vjernika iz okolnih mjesta, jer pod pastoral u širem smislu riječi spada široka aktivnost samostana sv. Marije, o čemu su izlagači već govorili ili će govoriti. Stoga želim ovdje istaknuti da iako samostan sv. Marije u Glavotoku nije nikada imao status župe, trećoredci su na različite načine bili uključeni i još su uključeni s većim ili manjim intenzitetom, redovito ili prema potrebi, nedjeljom ili kad treba nekoga zamijeniti, u neposredni pastoral okolnih mjesta. Vjernici iz okolnih mjesta to dobro prepoznaju, cijene i stvaraju bliskost sa svojim fratrima. Drugi veoma važan element pastoralne blizine vjernika i trećoredaca leži u činjenici da je još 1821. godine uređeno groblje, a to je samostansko groblje u Glavotoku, za sela Brzac, Milohnići i Linardići. Na njemu su se pokapali mrtvi iz spomenutih mjesta do 1976. godine, znači dulje od 150 godina. Tek je tada uređeno novo groblje za ta ista mjesta u blizini Linardića. Povezanost s mjestom zadnjeg počinka umrlih ima svoju težinu.

Stoga, želimo li govoriti o pastoralnoj aktivnosti samostana trećoredaca u Glavotoku, moramo početi od organizacije pastorala okolnog područja.

2. Glavotok na području župe Poljica

Osnivanju župe Poljica prethodilo je doseljavanje stanovnika s kopna u slabo naseljena krčka područja zapadnog dijela otoka, a dogodilo se u 15. stoljeću, od 1451. do 1463. godine. Budući da se tada broj stanovnika na poljičkom području osjetno povećao, Krčka je biskupija požurila primjereno urediti pastoralnu brigu za pristigle ljude koji su već bili katolici. Stoga su oko 1488. godine Poljica postala samostalna župa, nezavisna od Krka. Tim je povodom nadograđena postojeća ili čak sagrađena nova crkva sv. Kuzme i Damjana i dobila status župne crkve.

Glavotok (foto: Denis Lešić)

Ugovorom između krčkoga biskupa Donata a Torre i stolnog kaptola u Krku s jedne strane te predstavnika sela Poljice i nekadašnjih naselja Kambun i Noliot s druge strane, sklopljenog 6. rujna 1490., uređene su obveze mještana prema župnoj crkvi i svećenicima, a biskup je dao patronatsko pravo župljanima da sami biraju župnika kojega će biskup potvrditi. Poljičkoj župi pripadaju od davnih dana pa do danas naselja Poljica, Bajčići, Nenadići, Brusići, Žgaljići, Milohnići i zaseoci Brozići i Kapovci, a malo dalje Glavotok sa samostanom trećoredaca uz obalu. Novoosnovana je župa stvorila odgovarajuću crkvenu strukturu. U njoj je više svećenika okupljenih u seoski kaptol ili, kako su ga pučani prozvali – *kapitul*, sa župnikom, odnosno plovanom na čelu, koji je imao veoma važnu ulogu na crkvenom, kulturnom i prosvjetnom polju.

Iako je župa Poljica po broju stanovnika bila tada najmanja na Krku, a seoski kaptol najmlađi, ipak je redovito imao više svećenika, obično od

tri do šest, a ponekad i znatno više. Stalni boravak više svećenika u mjestu stvarao je tijekom stoljeća vjersko ozračje koje je pomoglo da se vjera duboko ukorijeni u narodu. Seoski kaptol, rasadište pismenosti i prosvjećivanja mještana, stoljećima je omogućavao da se zainteresirani nauče čitati, pisati i pratiti liturgijske tekstove, posebice svećeničkim pripravnicima. Uz prvotnu dušobrižničku brigu, neki su članovi seoskog kaptola obavljali službu javnih bilježnika – notara, službu veoma važnu jer je jamčila valjanost oporuka i vlasništva. Budući da Poljica nisu nikada stekla općinsku samostalnost, spadala su pod dubašljanski kaštel, crkvena je samostalnost djelomično nadomještala ono što je nedostajalo civilnoj samobitnosti.

3. Sela Sveta Fuska – poslije župa Linardići

Iako se samostan sv. Marije u Glavotoku nalazi juridički na području župe Poljica, veći dio naselja oko Glavotoka u sastavu je donjeg zapadnog dijela otoka Krka, koja su se od davnine kopljala oko drevne crkve sv. Fuske Linardići, s punim naslovom: *župa sv. Fuske Linardići*, nosi već u samom nazivu naslovnika *sv. Fusku*, što upućuje na povijesni hod od stare crkve sv. Fuske na moru, koja je stoljećima okupljala i povezivala mještane naselja donjeg zapadnog dijela otoka, do današnjeg župnog središta i nove župne crkve sv. Fuske, tako da stariji zapisi počesto rabe za navedena naselja naziv po crkvi koja ih je okupljala: *sela oko sv. Fuske*, ili skraćeno *Sveta Fuska*, a u 19. stoljeću premješteno je sjedište kuracije i poslije župe u Linardiće. Župa sv. Fuske u Linardićima objedinjuje naselja Skrbčići, Pinezići, Brzac, Linardići i praktički selo Milohnići. Navedena naselja nisu na okupu, već raštrkana i prostorno udaljena.

Na tom području, koje je do 15. stoljeća bilo slabo naseljeno, postojale su iz prijašnjih vremena crkve i kapele. Crkva sv. Ksista u Kambunu, u narodu prozvana *sv. Šest*, u povijesnim se dokumentima prvi put spominje već 1277. godine, dok su se crkva sv. Fuske na moru te kapele sv. Marine kod Pinezića i sv. Nikole iznad Valbiske našle u starim zapisima pola stoljeća kasnije, 1338. godine. Iz tog je vremena također ljetnikovac krčkih knezova Frankopana. Uz ljetnikovac na Glavotoku

Glavotok (foto: Denis Lešić)

bila je kapela sv. Marije, koja se spominje već 1277. godine u oporuci Krčanke Staše Aurumelechino, zajedno s kapelom sv. Ksista, a krčki će je knez u sljedećem razdoblju dodijeliti trećoredcima.

Zasigurno su ti sakralni objekti postojali i prije njihova upisa u stare arhivske listine. Vlasnici tih i drugih crkava bile su većinom pojedine imućne krčke obitelji. Crkve su imale svoje nekretnine, odnosno beneficije. Upravitelji beneficija brinuli su o održavanju crkava, između ostalog da se barem povremeno u njima služe zakladne i prigodne mise.

Doseljavanjem ljudi s kopna u ove krajeve i porastom broja stanovnika crkvena je vlast brinula o vjernicima toga kraja i nastojala uspostaviti trajnu dušobrižničku službu.

Područje Svete Fuske bilo je sastavni dio krčkoga predgrađa, a time je crkveno pripadalo krčkoj župi, odnosno stolnom kaptolu u Krku koji je upravljao župom. Stoga su svećenici stolnoga kaptola bili nadležni organizirati dušobrižničku službu; bilo neposrednim putem, što znači određivanjem i slanjem iz Krka svećenika – kurata u to područje, ili korištenjem usluga najbližih svećenika susjedne župe Poljica ili trećoredaca iz samostana na Glavotoku.

Budući da je u blizini ustanovljena još krajem 15. stoljeća župa Poljica koja je imala svoj seoski kaptol, tj. više svećenika na okupu, povijesni izvori potvrđuju činjenicu da su u najstarije doba svećenici iz Poljica brinuli o vjernicima u selima Svete Fuske. Činili su to u vrijeme kada zbog nenaseljenosti prostora župne granice nisu bile sasvim jasno određene. Međutim, jači je razlog bio praktične naravi. Budući da je u poljičkom seoskom kaptolu bilo više svećenika, oni su rado pomagali i bili na usluzi ljudima sa šireg područja, a da nisu svojatali pravo na njihovu samosvojnost. O tome svjedoče mnogi podatci, posebice izvješća biskupa i drugih vizitatora. Sačuvani dokumenti bilježe da je tijekom pastirskoga pohoda župi Poljice 1565. godine biskup Petar Bembo posjetio crkvu sv. Ksista u Kambunu, sv. Fusku i kapelu sv. Marine kod Pinezića. Slično čini i apostolski vizitator Augustino Valiero 1579. godine. Iz spisa, s nadnevkom 9. ožujka 1569., saznaje se da su mještani sela Kambun tražili da biskup Petar Bembo odredi svećenika iz poljičkoga seoskog kaptola koji će dolaziti barem jednom tjedno slaviti sv. misu u njihovu crkvu sv. Ksista. U pismu se obrazlaže opravdanost molbe činjenicom da im je župna crkva sv. Kuzme i Damjana u Poljicima daleko, udaljena dvije milje od njihova mjesta. Nije poznat ishod njihova traženja. Ako je biskup odgovorio pozitivno, bilo je to samo privremeno rješenje.

Iako se katkad pomišljalo da na poljičkog župnika spada briga i o vjernicima izvan granica župe, biskup Petar Zuccheri je 1741. godine pismeno otklonio svaku sumnju i jasno obrazložio da je područje Svete Fuske u nadležstvu krčke župe. A stolni je kaptol u Krku počeo tijekom vremena voditi neposrednu brigu za tamošnje vjernike. Kurat Franjo Tancabelić, rodom iz Baške, 1741. godine počeo je voditi glagoljske matične knjige u Svetoj Fuski.

Budući da je crkva sv. Fuske na moru ostala podalje od okolnih naselja koja su se tijekom vremena širila prema unutrašnjosti, na periferiji, a povrh svega na neprikladnom položaju, na vlažnom prostoru i bez odgovarajućeg smještaja za svećenika, sjedište je kuracije u 19. stoljeću premješteno u unutrašnjost, u Linardiće, gdje je postojeća crkva sv. Antuna dograđena i postala nova kuratna i poslije župna crkva.

Izgradnjom crkve sv. Fuske u Linardićima i proglašenjem župom naselje Linardići poprimilo je ulogu crkvenog središta svih okolnih naselja. Razumljivo je da župa Linardići nije uspjela, a niti je mogla do kraja objediniti sela i stanovnike jer su naselja raštrkana, a i pojedina su naselja bliže drugim sakralnim objektima. Mještani Pinezića i Skrbčića nedjeljom i blagdanom redovito se nalaze u crkvi u Skrbčićima pa je crkva sv. Franje u Skrbčićima poprimila ulogu festivne crkve ili filijale unutar župe Linardići.

4. Trećoredci iz Glavotoka u neposrednoj pastoralnoj aktivnosti

Već je spomenuto da se samostan sv. Marije u Glavotoku pravno nalazi na području poljičke župe, a praktički su mu bliža naselja župe sa sjedištem u Linardićima. Stoga je pastoralno djelovanje trećoredaca uglavnom usmjereno na donji zapadni dio otoka, uz sela Svete Fuske i poslije Linardiće. Povijesni spisi bilježe više imena kurata još u staroj crkvi sv. Fuske trećoredaca iz samostana u Glavotoku, koji su rodom bili iz okolnih sela: Hijacint Zaro (1812. – 1815.), trećoredac iz sela Brzac, Josip Hrabrić (1812. – 1815.), trećoredac iz Linardića, i Mate Jurasić (1812. – 1815.), trećoredac iz Linardića. Nadalje, selo Brzac iz sastava župe Linardići ostalo je daleko od kuracijskog, odnosno župnog središta u Linardićima i svojim je smještajem bilo najbliže trećoredcima. Stoga nije ništa neobično da je tijekom povijesti naselje Brzac usmjereno na Glavotok. Djelomično se to odnosi i na selo Milohnići. A u crkvi sv. Petra u selu Brzac fratri iz Glavotoka jednu nedjelju u mjesecu redovito služe mise još od vremena njezine izgradnje. Dapače, povijesni spisi svjedoče i o manjim napetostima na tom polju koje su nastale kod gradnje crkve sv. Petra u mjestu. U pojedinim prilikama trećoredci pomažu u pastoralu u okolnim naseljima.

Pastoralna prisutnost trećoredaca bila je prepoznatljiva tijekom proteklog vremena u brojnim duhovnim zvanjima iz naselja zapadnog dijela otoka. Ozračje duhovnosti i molitve u samostanu privlačilo je i oduševljavalo tijekom duge povijesti mnoge mladiće iz okolnih mjesta za duhovno zvanje i mnogi su postali svećenici-redovnici, što je uočljivo

po njihovim prezimenima: Bajčić, Brzac, Brusić, Buić, Depope, Hrabrić, Jurasić, Linardić, Milohnić, Mršić, Prendivoj, Rušin, Zacco, Zec, Žgaljić i mnoga druga. Povijesni spisi bilježe velik broj značajnih trećoredaca, posebice iz sela Brzac, očito jer su bili najbliži Glavotoku, koji su se izdigli iz osrednjosti i ostavili duboke tragove duhovnog života i kulturnog djelovanja. Može se ovdje prisjetiti imena: Anton Depope (Brzac 17./18. st.), pisac glagoljaš, autor rukopisnog kodeksa; Franjo Depope (Brzac 17. st., Glavotok 1704.), autor glagoljske zbirke; Hijacint Milohnić (Milohnić 1790. – Prvić Luka, 1855.), provincijal i član vrhovne uprave; Danijel Zec (Brzac, 1844. – Krk, 1935.), obnašatelj odgovornih službi i proučavatelj povijesti; Bono (Bonaventura) Zec (Brzac, 1868. – Rim, 1954.), rodoljubni pjesnik i vršilac visokih dužnosti; Karlo Prendivoj (Bajčići, 1910. – Klenovnik, 1987.), vrsni srednjoškolski profesor i prevoditelj duhovno-psiholoških sadržaja, i toliki drugi.

Zaključak

Samostan trećoredaca u Glavotoku postao je za cijeli okolni kraj oaza duhovnosti i kulture, a njegov klaustar i prostor pred crkvom mjesto radosnog okupljanja i susretanja ljudi iz najbliže okolice. On je mjesto redovnika glagoljaša. U njemu se tijekom dugih stoljeća njegovala domaća riječ, crkvenoslavenski jezik i pismo glagoljica, o čemu svjedoče toliki glagoljski natpisi i brojni sačuvani glagoljski rukopisi. Mnogi su u samostanu naučili čitati i pisati. O. Dragutin Parčić nije se libio u samostanu otvoriti malu tiskaru koju je prozvaio *Serafinski tisak*. Uz Glavotok su vezani mnogi zaslužni trećoredci, među kojima su Matej Bošnjak, Hijacint Buić, Šimun Klimantović, Šimun Glavić, Antun, Danijel i Franjo Depope, Hijacint Milohnić, Dragutin Parčić, Stjepan Ivančić, Danijel Zec i mnogi drugi. Ozračje duhovnosti i molitve u samostanu privlačilo je i oduševljavalo tijekom duge povijesti mnoge mladiće iz okolnih mjesta za duhovno zvanje i mnogi su postali svećenici-redovnici, što je uočljivo po njihovim prezimenima: Bajčić, Brzac, Brusić, Buić, Depope, Hrabrić, Jurasić, Linardić, Milohnić, Mršić, Prendivoj, Rušin, Zacco, Zec, Žgaljić i brojni drugi, od kojih su neki ostavili duboke tragove

Glavotok (foto: Denis Lešić)

duhovnog života i kulturnog djelovanja. Iako nisu imali vlastitu župu, trećoredci iz Glavotoka uvijek su pomagali u pastoralu, bili na ispomoći i rado zamjenjivali druge svećenike kad god su mogli, a ljudima su uvijek bili bliski. Njihova je prisutnost bila i ostala prepoznatljiva.

LITERATURA

(uži izbor)

BOLONIĆ, Mihovil, *Otok Krk kolijevka glagoljice*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost (Analecta Croatica Christiana, sv. XII), 1980.

BOLONIĆ, Mihovil – ŽIC-ROKOV, Ivan, *Otok Krk kroz vjekove*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost (Analecta Croatica Christiana, sv. IX.), 1977., II. izdanje – Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Biskupski ordinarijat Krk, 2002.

BOZANIĆ, Anton, *Svećenici i župe na području Krčke biskupije od 1900. godine do danas*, Krk: Biskupija Krk, 2012.

BOZANIĆ, Anton, *Grad Krk – upravno, crkveno, kulturno i gospodarsko središte otoka Krka*, Krk: Grad Krk, 2016.

BOZANIĆ, Anton, *Naselja oko grada Krka. Zapadni dio otoka, Vrh i Kornić*, Krk: Grad Krk, 2018.

BOZANIĆ, Anton, *Stoljetna uprava na otoku: Krk otočno središte, kašteli – općine, katastarska izmjera i općinske granice*, *Krčki zbornik 75 (2019)*: 37-65.

BOZANIĆ, Anton – GALOVIĆ, Tomislav – ŽIC, Igor, *Krčka kulturna baština*, Rijeka: Glosa, 2018.

DEMONJA, Damir, *Franjevačke crkve na hrvatskoj obali do kraja 16. stoljeća*, Zagreb: Vedis, 2013.

FUČIĆ, Branko, *Glavotok, Enciklopedija likovnih umjetnosti*, sv. 2 (D-Ini), glavni redaktor Andre MOHOROVIČIĆ, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1962., 390.

FUČIĆ, Branko, *Glagoljski natpisi*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Djela JAZU, knj. 57), 1982.

GALOVIĆ, Tomislav, *O Dubašnici i njezinim ljudima. Prinosi za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku*, knjiga II., Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 73., *Posebno izdanje Povijesnog društva otoka Krka*, sv. 64), Općina Malinska-Dubašnica, Naklada Kvarner, 2019.

GALOVIĆ, Tomislav – MIŠKOVIĆ, Mirko, Runjin Klimantović. Petar Runje, *Fra Šimun Klimantović u svom vremenu*. Ogranak Matice hrvatske u Ogulinu (Modruš – knjižnica Ogranka Matice hrvatske Ogulin, knj. 8), Ogulin, 2015., 147 str., *Zadarska smotra – časopis za kulturu, znanost i umjetnost* LXV (2016) 3-4: 269-275.

GREGOV, Nikola, *Školovanje u provinciji franjevac trećoredaca glagoljaša*, Zagreb: Provincijalat franjevac trećoredaca (Novaja i vethaja, knj. 1), 1990.

KLAIĆ, Vjekoslav, *Krčki knezovi Frankapani. Knjiga prva. Od najstarijih vremena do gubitka otoka Krka (od god. 1118. do god. 1480.)*, Zagreb: Matica hrvatska, 1901. (reprint – Rijeka: Izdavački centar Rijeka / *Biblioteka Fluminensia*, sv. 3 / *Povijesno društvo otoka Krka / Krčki zbornik*, sv. 25. Posebno izdanje, sv. 19 /, 1991.)

Krčki zbornik, sv. 16. Posebno izdanje, sv. 9.: *Otok Krk – zapadni dio*, ur. sveska Josip ŽGALJIĆ, Krk: Povijesno društvo otoka Krka, 1986.

POLONIJO, Mate (prir.), *Sveta Fuska na Krku. O 650. obljetnici prvoga spomena crkve (1338–1988)*, Zagreb – Linardići: Kršćanska sadašnjost i Župni ured Linardići, 1987.

RUNJE, Petar, *Glavotok. Svetište Majke Božje*, Glavotok: Samostan sv. Marije, 2005.

RUNJE, Petar, *Prema izvorima II. Rasprave i članci o hrvatskim franjevcima trećoredcima glagoljašima*, ur. i prir. Tomislav GALOVIĆ, Krk – Zagreb: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 68. *Posebno izdanje*, sv.

61.) i Provincijalat franjevacca trećoredaca glagoljaša (Biblioteka Novaja i vethaja, knj. 9), 2012.

RUNJE, Petar, *Fra Šimun Klimantović u svom vremenu*, Ogulin: Ogranak Matice hrvatske u Ogulinu (Modruš – knjižnica Ogranka Matice hrvatske Ogulin, knj. 8), 2015.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, *Glagolski rukopisi otoka Krka*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Djela JAZU, knj. 51), 1960.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije*. Dio I. Uvod, Biblija, apokrifi i legende, liturgijski tekstovi, egzorcizmi i zapisi, molitvenici, teologija, crkveni govori (homiletika), pjesme. Zagreb: Historijski institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1969.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, *Glagolski rukopisi Jugoslavenske akademije*. Dio II. Zbornici različitog sadržaja, regule i statuti, registri, varia, indeksi, album slika, Zagreb: Historijski institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1970.

Anton BOZANIĆ

Pastoral Activity of the Franciscan Tertiaries at Glavotok

Summary

The monastery of the Franciscan Tertiaries at Glavotok became an oasis of spirituality and culture for the entire surrounding region, while its cloister and the area in front of the church served as places of joyful gathering and encounter for people from nearby communities. It is a monastery of Glagolitic friars. Over many centuries, the vernacular language, the Church Slavonic language, and the Glagolitic script were cultivated there, as evidenced by numerous Glagolitic inscriptions and a wealth of preserved Glagolitic manuscripts. Many people learned to read and write in the monastery. Fr. Dragutin A. Parčić did not hesitate to establish a small printing press in the monastery, which he named *Seraphic Press*. Many distinguished Franciscan Tertiaries are associated with Glavotok, among them Matej Bošnjak, Hijacint Buić, Šimun Klimantović, Šimun Glavić, Antun, Danijel, Franjo Depope, Hijacint Milohnić, Dragutin A. Parčić, Stjepan M. Ivančić, Danijel Zec, and many others. The atmosphere of spirituality and prayer in the monastery attracted and inspired, throughout its long history, many young men from the surrounding villages to pursue a religious vocation, and many became priest-friars. This is evident from their surnames—Bajčić, Brzac, Brusić, Buić, Depope, Hrabrić, Jursić, Linardić, Milohnić, Mršić, Prendivoj, Rušin, Zacco, Zec, Žgaljić, and numerous others—some of whom left a deep mark on spiritual life and cultural activity.

Although they did not have their own parish, the Franciscan Tertiaries from Glavotok consistently assisted in pastoral ministry, provided support, and willingly substituted for other priests whenever possible, remaining close to the people at all times. Their presence was and remains clearly recognizable.

Keywords: Monastery of St Mary at Glavotok, island of Krk, Glagolitic Franciscan Tertiaries, pastoral activity.